

SIMONE WEIL

La gravetat i la gràcia.

Presentació i traducció de Pau Matheu

Barcelona: Fragmenta Editorial, 2021

Josep Otón

L'any 1947, l'escriptor Gustave Thibon va publicar una selecció de passatges dels *Cahiers* de Simone Weil sota el títol, *La gravetat i la gràcia*. L'aparició d'aquest llibre va provocar, tal com indica Pau Matheu en la presentació a l'edició catalana, «una intensa commoció en la intel·lectualitat europea».

Weil ja era força coneguda pel seu activisme i pels seus articles. Des de ben jove, va fer seva la causa dels desfavorits. Tanmateix, el seu compromís amb el proletariat no la frenà a l'hora de criticar el règim de la flamant Unió Soviètica. En aquest context històric tan singular, viatjà a Alemanya per analitzar l'ambient que estava catapultant el moviment hitlerià cap al poder. En plena crisi econòmica dels anys 30, les seves conviccions socials la portaren a treballar en les fàbriques Renault i Alstom per conèixer les precàries condicions de vida dels obrers. Pacifista convençuda, ajudà en tasques d'intendència en la Columna Durruti durant la Guerra Civil espanyola i s'escandalitzà per les actuacions dels milicians. Amb l'ocupació nazi de França, va haver de refugiar-se en la zona controlada pel govern de Vichy. Posteriorment, es

va exiliar a Nova York i, finalment, a Londres on va col·laborar amb la France Libre del general De Gaulle. L'any 1943 va morir als 34 anys esgotada, després d'una trajectòria vital extenuant.

Dotada d'una ment brillant, va ser una gran intel·lectual. Alumna d'Alain a l'École Normale Supérieure de París, estudià filosofia a la Sorbona, on coincidí amb Simone de Beauvoir. Weil va ser la primera de la promoció, mentre que l'escriptora existencialista en va ser la número dos. La seva reflexió ha quedat recollida en una obra ingent publicada pòstumament. El seu llegat s'estén en setze volums que inclouen articles, cartes, poemes, anotacions, assaigs i una obra de teatre. Es tracta d'una obra fragmentària, inacabada i poc

sistemàtica que aborda temes diversos com són la guerra, el colonialisme, el treball, la lluita sindical, la filosofia grega o la política.

Amb *La gravetat i la gràcia* es va conèixer un aspecte prou sorprenent de la seva vida: la recerca espiritual. Poc després, el dominic Joseph Marie Perrin va publicar una sèrie de cartes (*En espera de Déu*) on Weil revelava els seus contactes amb el catolicisme: en una processó de pescadors a Portugal, a la Porciúncula d'Assís i durant la celebració de la Setmana Santa a l'abadia de Solesmes.

Simone Weil representa un exemple clar d'una espiritualitat forjada als afores de la comunitat de creients. En el llinar, com diria ella. En l'atri dels gentils, com plantejava el papa Benet XVI. O en les perifèries, com reivindica el papa Francesc. Havia cercat implícitament la transcendència –a les palpentes, en llenguatge paulí (Ac 17, 27)– a través del seu sincer anhel de veritat, del seu compromís amb la justícia i de la contemplació de la bellesa del món. Però la seva experiència interior l'atansà a la persona de Jesucrist i trobà en el cristianisme un univers semàntic que li permeté articular la seva preocupació pel patiment humà.

Es pot considerar *La gravetat i la gràcia* com el primer llibre publicat de Simone Weil. Segurament és el més llegit i per a molts lectors ha suposat la via d'entrada al pensament lúcida, incisiva, contundent i paradoxal d'aquesta autora. Ara bé, en sentit estricte no és un llibre de Simone Weil. Ella no va escriure aquests fragments amb la intenció de ser publicats, ni els agrupà i ordenà seguint l'estructura que articula l'obra. Gustave Thibon en va ser l'artífex. Va fer una tria de frases extretes d'onze quaderns on Weil recollia pensaments dispersos. Són apunts provisionals, com les anotacions d'un investigador que reflecteixen l'evolució del treball al laboratori. Weil explora, assaja de plantejar hipòtesis, posa per escrit els seus dubtes, rectifica... Va ser molt reticent a compartir el contingut dels quaderns perquè era conscient que no constituïen una formulació madura i definitiva.

Tot i això, quan va haver de marxar cap a l'exili, els va lliurar a Gustave Thibon per si alguna de les seves idees li podia resultar útil. I «si durant tres o quatre anys no sentiu a parlar de mi, considereu que en teniu la completa propietat».

L'editorial Fragmenta ha publicat aquest llibre per primera vegada en català a la col·lecció Biblioteca de Pensament Contemporani. Pau Matheu s'ha encarregat de redactar-ne la presentació i de tenir cura de la traducció. Matheu és un especialista en el pensament d'aquesta autora, a qui va dedicar la tesi doctoral defensada a la Facultat de Filosofia de la Universitat de Barcelona. El seu text introductori aporta aclariments i consideracions molt oportunes que situen el llibre i en fan més entenedor el contingut.

També cal destacar que l'edició publicada per Fragmenta inclou el prefaci escrit per Thibon l'any 1947 i el *post scriptum* del mateix autor escrit mig segle més tard.

El resultat és un text de gran bellesa, suggeridor, interpel·lador, que cal llegir pausadament i que esperona la reflexió i també la meditació. Com conclou Matheu, Weil és una filòsofa «que visqué l'experiència mística, esforçant-se per elaborar rigorosament la concepció d'un univers on la brutalitat de la força és anul·lada només per uns instants d'atenció i de gràcia».